

En berusningsstudie på Hisingen i Göteborg

Pernilla Gilvad
Utredare RUS
september 2009

Rapport 11

Sammanfattning

Under våren 2009 genomfördes en berusningsstudie på Hisingen i Göteborg. Syftet var att undersöka i vilken utsträckning en kraftigt berusad person blev serverad ytterligare alkohol. Studien genomfördes av två skådespelare. Resultatet visade att en kraftigt berusad person kan bli serverad vid 6 av 11 tillfällen, dvs. vid 55 % av fallen. Resultatet ser likadant ut som vid den första mätningen i Göteborgs city 2003. Då serverades skådespelarna vid 50 % av försöken.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Innehållsförteckning.....	4
Inledning	5
Bakgrund.....	5
Syfte	5
Metod.....	6
Urval av restauranger.....	6
Genomförande	6
Resultat	7
Serveringspersonalens agerande.....	7
Slutsats och diskussion	8
Bilagor.....	9

Inledning

Enligt alkohollagen ska det råda ordning och nykterhet på krogen. Onykter anses den vara som uppvisar synliga tecken på berusning. Synliga tecken kan till exempel vara att en person uppträder störande, somnar vid bordet, raglar eller har svårighet att kontrollera sitt tal och uppträdande i övrigt. En gäst som visar synliga tecken på onykterhet får inte serveras mer alkoholdrycker. Gästen ska dessutom avvisas från krogen.

Denna studie är en baslinjestudie som gjorts på restauranger på Hisingen i Göteborg. Studien bygger på samma metod som använts vid studier i centrala Göteborg och är framtagen av FHI (Folkhälsoinstitutet). En baslinjestudie görs i syfte att få en nulägesbeskrivning då man inleder ett förändringsarbete. Studien upprepas sedan efter någon tid för att undersöka om förändringsarbetet haft någon effekt.

Bakgrund

RUS-projektet (Restauranger Utveckling Samarbete) startade i september 2002 av Göteborgs Restaurangråd med representanter från restaurangbranschen, Göteborgs Stad, HRF (Hotell och Restaurangfacket), polismyndigheten i Västra Götaland samt SHR (Sveriges Hotell och Restaurangföretagare). Projektets syfte är att förebygga och minska våld och skador som är en konsekvens av att folk dricker sig allt för berusade eller använder narkotika på krogen. Ett av delmålen är att minska serveringen till berusade gäster. Övriga delmål är att underåriga inte ska serveras alkohol på krogen samt att minska narkotikaanvändandet i krogmiljö. RUS arbetsmetod består av tre delar, där utbildning i ansvarsfull alkoholservice är en del. Övriga delar är samverkan och förstärkt tillsyn.

Under 2003 startade RUS en tvådagarsutbildning i ansvarsfull alkoholservice, den så kallade RUS-utbildningen. Utbildningen handlar om alkoholens medicinska effekter, alkohollagen, lagom berusning, narkotika och konflikthantering. Syftet med utbildningen är att öka kunskapen och ansvarstagandet hos krögare och personal. Sedan starten har över 1000 personer genomgått utbildningen, de flesta från restauranger belägna i centrala Göteborg. Studier visar att metoden har fungerat väl i centrala Göteborg.

2009 startade RUS ett projekt där RUS arbetsmetod ska anpassas för att bättre passa mindre restauranger i och utanför centrala Göteborg. Projektet utvecklas på Hisingen och kommer efter projekttidens slut att spridas i hela Göteborg.

Syfte

Syftet med studien är att undersöka i vilken utsträckning en kraftigt berusad person blir servad ytterligare alkohol på en restaurang på Hisingen.

Metod

Metoden som används är framtagen och utvärderad av FHI i Stockholm under STAD-projektet (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem). Metoden har också tidigare med framgång använts på restauranger i centrala Göteborg.

Två skådespelare tränar in ett standardiserat berusningsbeteende med hjälp av tidigare videoinspelningar. På detta sätt säkerställs att berusningsnivån är densamma både mellan olika skådespelare och jämfört med andra studier. En av skådespelarna spelar sedan berusad på olika krogar och gör s.k. provköp av alkohol. Den andra skådespelaren agerar observatör.

Urval av restauranger

14 restaurangerna valdes efter öppettider och inriktning. Alla hade öppettider senare än 22.00 samt alkoholförsäljning utan krav på att sitta ner och beställa mat.

På tre av restaurangerna gick inte studien att genomföra. På ett ställe serverade man inte alkohol den aktuella kvällen, på två andra ställen var skådespelarna kända av personalen. Detta innebär att studien genomfördes på 11 av de 14 utvalda restaurangerna.

Genomförande

Upplägget för de kvällar som studien genomfördes var likadant för alla kvällar. I genomsnitt besöktes fem restauranger per kväll. Besöken gjordes mellan klockan 21.00 och 01.00 en fredag och två lördagar. Skådespelarparet turades om att spela full och att vara nykter.

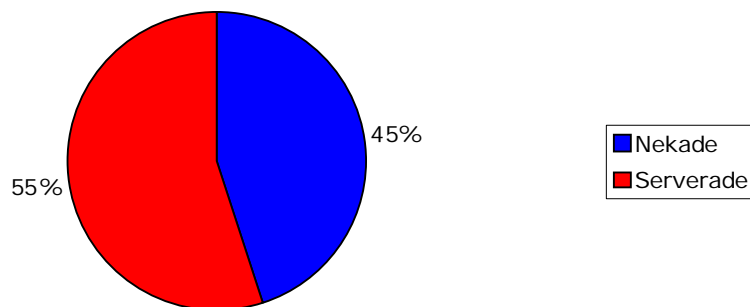
Skådespelarna gick tillsammans in på restaurangen. Båda var nyktra när de kom eftersom de inte skulle kontrollera entrépersonalens beteende. Observatören beställde först en öl och inväntade skådespelaren vid baren. Skådespelaren gick på toaletten en stund för att fyllna till och vinglade sedan fram till sin nyktra kompis. Vid baren uppvisade han flera olika tecken på berusning. Den nyktra observatören förstärkte beteendet genom att hjälpa till och t.ex. säga ”Måste du alltid bli så full” eller ”Hallå vakna, du sover väl inte”. När de var säkra på att barpersonalen fått tillräcklig tid att se dem gjorde skådespelaren sin beställning. Om de blev serverade gjorde de sig diskret av med ölen och lämnade stället.

Efter varje besök fyllde de i varsitt protokoll, med uppgifter om bemötande och miljö, bilagor 1, 2 och 3.

Resultat

Skådespelarna blev serverade på 6 av de 11 krogar de besökte. Detta innebär att de blev serverade vid 55 % av fallen.

Baslinjemätning på Hisingen 2009 Antal gånger de blev serverade respektive nekade

Det var ingen skillnad i fråga om ålder eller kön på barpersonalen. Ingen skillnad kunde heller mätas beroende på övriga parametrar så som antal gäster, ljudnivå, lokalens ljussättning osv., bilaga 3. Vidare hade det heller ingen betydelse vilken tid på kvällen eller vilken veckodag försöket gjordes på.

Serveringspersonalens agerande

Bemötandet av skådespelaren och observatören varierade. Skådespelarna uppfattade att barpersonalen i väldigt hög utsträckning lade märke till dem. Vid flera tillfällen blev de nonchalerade under en lång stund, trots att det inte var mycket folk i lokalen. I det flesta av dessa fall blev de ändå serverade tillslut. Vid två av tillfällena när de blev nekade erbjöds de vatten. Inte vid något tillfälle blev de avvisade från krogen.

Exempel på kommentarer från protokollen där de blev nekade

”Mycket trevlig bartender. Omtänksam. Frågade hur jag mådde och klappade om mig och gav mig vatten.”

”Ganska otrevlig personal. Hon sa bara. Du ska inget ha, ganska surt och gick.”

”Bartendern var lite tveksam när jag skulle beställa. Han blev tvungen att fråga vakten, som sa Nej. Fick vatten.”

Exempel på kommentarer från protokollen där de blev serverade

”Skulle vilja säga att bartendern struntade blankt i att jag var jätteberusad. Han vill bara sälja öl.”

”Jag la upp en näve mynt på bardisken och bartendern började plocka upp pengarna innan jag ens hade beställt.”

Slutsats och diskussion

Totalt finns det omkring 70 serveringstillstånd på Hisingen. Av dessa kan över 20 räknas bort direkt, när det gäller att kunna genomföra en berusningsstudie. Dessa ställen stänger tidigt eller har bara öppet vissa dagar. Bland dessa finns flera golfrestauranger, hotell och konferenscenter, rena lunchrestauranger och personalmatsalar. Vid en kartläggning av resterande restauranger visade det sig att alla utom 14 stängde 20.00 eller tidigare. De flesta var rena matrestauranger, de saknade alltså bar och serverade bara alkohol ihop med matserveringen. Detta gjorde att urvalet av restauranger för berusningsstudien blev väldigt liten, vilket försvårat analysen av resultatet.

Det var svårt att urskilja några trender angående miljön, då restaurangerna liknade varandra. De flesta var halvmörka, med kommunicerbar ljudnivå. De hade halvfullt med få berusade gäster. Gästernas ålder var på de flesta restauranger mellan 30 och 60. Andelen mellan lugna och halvstöka restauranger var lika men inga skillnader mellan andelen som blev serverade kunde urskiljas.

Berusningsstudien visade ett förväntat resultat. Skådespelarna blev serverade vid 6 av 11 tillfällen vilket liknar resultatet från Göteborgs city före uppstarten av RUS. Detta visar att det inte är någon skillnad på om en restaurang ligger i centrala Göteborg eller på Hisingen i fråga om hur man bemöter berusade personer. Det visar också att RUS metod kan vara användbar även på Hisingen. I centrala Göteborg ger studien idag ett resultat där endast 20 % serverar skådespelaren. RUS har aktivt arbetet i centrala Göteborg sedan 2003.

Bilagor

1. Skådespelarprotokoll
2. Observatörsprotokoll
3. Redovisning av protokollen, diagram

SKÅDESPELARPROTOKOLL

Datum _____ Tid in _____ Tid ut _____

Restaurang _____

Full _____ Nykter _____

Hygien på toaletterna? God Sådär Dålig Under all kritik

Blev du serverad en stor stark? ja nej

Var beställde du? Baren Bordet

Vem beställde du av? Man Kvinna ålder.....

Gjorde bartendern/servitören något av följande? (Här kan du sätta flera alternativ)

Föreslog alkoholsvagare dryck och/eller mat

Nonchalerade dig när du ville beställa

Uppmanade dig att vänta med beställningen

Nekade att servera dig p.g.a. berusning

Lät dig inte *beställa* på grund av berusning

Uppmanade dig att lämna lokalen

Uppmuntrade dig att beställa/dricka ölen

Bad en kollega om råd

I vilken utsträckning tror du bartendern la märke till dig innan du beställde?

I stor utsträckning I ganska stor utsträckning I liten utsträckning

Kommentarer: _____

KOSTNAD

Inträde _____ Garderob _____ Ölkostnad _____ Alkoholritt _____

O-PROTOKOLL

Datum _____ Tid in _____ Tid ut _____

Restaurang _____

Full _____ Nykter _____

I vilken utsträckning tror du bartendern la märke till killarna innan de beställde? I stor utsträckning I ganska stor utsträckning I liten utsträckning*Lokalens ljussättning?* Ljus Halvmörk Mörk*Musiknivå?* Hög Kommunikerbar Låg Ingen*Gästernas ålder?* < 30 30 < 60 Blandat*Antal gäster i baren?* Få Halvfullt Välbesökt Överfullt*Ordningläget?* Lugnt Halvstökigt Stökigt*Berusade gäster?* Inga Få MångaHögonkonsumerter Inga Få Många

Kommentarer: _____

KOSTNAD

Inträde _____ Garderob _____ Matkostnad _____ Dryck _____

Redovisning av protokollen, diagram

